

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Friderici Iacobi Beyschlagii, Gymnasii, quod Halæ Suevorum est, Adiuncti, & ad ædem S. Mich. Archangeli Catechetæ extraordinarii, Sylloge Variorum Opusculorum

(Programmatvm, Orationvm, Epistolarvm, Poematvm, Dissertationvm, Aliarvmqve Observationvm ...)

Fascicvlos I.II.III.IV.V. Ab Annis MDCC.XXVII.M.DCC.XXVIII.M.DCC.XXIX. Editos, Complexvs. Cvm Indice Triplici.

Beyschlag, Friedrich Jakob

Halae Suevorum, M.DCC.XXIX

II. Oratio. De Praemiis, quae olim bonis literis harumque cultoribus decreta atque collata sunt.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16134

II.

ORATIO (a)

De

Praemiis, quae olim bonis literis harumque cultoribus decreta atque collata sunt.

ARGUMENTVM.

Multi contemnunt hodie studia humanitatis. Quia vel non assequuntur. Vel non ad quæstum facere vident. Cum tamen eorum magna

(a) Equidem non publice recitata a me est hæc Oratio sive Declamatio, sed est fructus illius collegii, cuius in primo huius Sylloges Fasciculo, Sect. VIII. p. 185. gratam feci mentionem. Ut vero in lucem protrahere audeam, lectio elegantissimæ orationis Viri Cel. Io. CHRISTOPHORI COLERI de multiplici humaniorum literarum abusu, in secundo Fasc. p. 276. mihi iam laudatæ, effecit. Cum qua conferri possunt, præter nonnullas, quas Cl. KAPPIVS Parti primæ Orationum Virorum clarissimorum inseruit, sequentes orationes, quas Viri dudum celeberrimi ediderunt; IAC. FACCIOLATI oratio ad humanitatem, Lipsiæ

magna sit præstantia & utilitas. Veteres longe rectius de bonis literis earumque cultoribus

Lipsiæ 1716. 4. cura Cl. Io. Ge. Walchii, qui & epistolam doctissimam ad summe reverendum Abbatem, Io. Fabricium, de corrupta scholarum eloquentia præmisit, recusa, quæque secundum nunc locum occupat inter orationes Facciolati iunctim ab ipso editas, (vid. Bibl. Brem. Tom. VII. p. 750. sq.) quarum nuper admodum editionem novam in Germanorum utilitatem adornavit Vir clariss. M. Sigism. Iac. Apinus, P. P. Norimb. fautor meus a multis annis colendus. PETRI BURMANNI oratio in humanitatis studia, d. 8. Febr. 1720. ab illo habita, & Lugd. Bat. publici iuris facta, eodemque anno Lipsiæ in 4. iterum impressa, cum qua committi mereatur (neque enim dubium cuiquam esse potest, Burmañianam orationem hic intelligi) illa oratio, quam ALBERTVS SCHULTENS Franequeræ Kal. Iun. An. 1720. pro studiis humanitatis habuerit, uti doctissimi Bibl. Brem. auctores Cl. IV. p. 400. movent, qui & hanc ipsam elegantissimam lectuque dignissimam ibidem appellant. Confer, quæ nos ipsi nuper in Sylloges huius p. 183. sqq. & p. 275. sqq. coll. p. 362. sqq. observavimus, & quæ passim in Miscell. Lipsiens. huc pertinentia occurrunt. Sigillatim laudati Walchii diatribe quædam extat eiusdem prope cum nostra dissertatione argumenti.

bus fenserunt. Quare libet nunc de præmiis, quibus ornati sunt eorum cultores, agere. Late patent humaniora studia. Diffunduntur in omnes disciplinas. Vindicant sibi Linguas; interpretationem Auctorum; Antiquitatis notitiam; Criticam; Historias; Poëseos & Eloquentiæ studia. I. Exempla eorum, qui hæc studia magni fecerunt, Scipionis, Catonis, Iul. Cælaris, Ciceronis. II. Exempla illorum, quibus studia humaniora splendidos titulos conciliarunt. Recensentur varia eiusmodi titulorum genera. III. Exempla horum, quorum scripta & ingenii monimenta applausum meruere, & magno pretio comparata sunt. IV. Exempla illorum, quibus hæc studia coronas pepererunt, Herodoti; Theodætis; Neronis. V. Exempla istorum, quibus capropter statuae sunt positæ; a) Poëseos cultoribus, Ennio. ß) Eloquentiæ cultoribus; Demetrio, Theophrasti discipulo; Gorgiæ Leontino; Præresio. γ) Grammaticis; Orbilio; Verrio Flacco; ex recentioribus Erasmo Roter. VI. Exempla Principum, qui hisce studiis magna privilegia concesserunt; Antonini Pii, Constantini. VII. Exempla denique horum, qui istarum literarum præsidio ad publicos honores pervenere. Adhortatio ad strenuam humaniorum & elegantiorum studiorum culturam.

Sæpe

Sæpe adhuc disciplinarum liberaliumque
Sartium fata animo perpendenti, & a quam
exiguis quæque initiis modo ad præstantis-
simum florem culturamque ascenderit, mo-
do quasi inutilis, nulloque ullius hominis
studio digna, neglecta fere fuerit, paullo
altius repetenti, iustus prope dolor & veluti
indignatio quædam incessit, quando sigil-
latim studiorum, quæ ad humanitatem per-
tinent, & quæ reliquis omnibus disciplinis
præsidium & ornamentum singulare affer-
re, semper existimata sunt, miras vices at-
que fata consideravi. Neque vero, arbi-
tror, quemquam futurum, qui iustum re-
bus pretium statuere didicit, cui hæc mea
indignatio intempestiva aut iniqua pror-
sus videatur, modo harum literarum vicif-
situdines, quibus hodie sunt obnoxia, co-
gitet, perpendatque. Quotus enim quis-
que est, qui æquo animo ferre facile possit,
cum videat, atque passim etiam audiat, da-
ri hodie homines, animo tam iniquo affe-
ctos, qui hoc literarum genus non modo
minus utile, minusque humanæ vitæ fru-
ctuosum existiment, verum & indignum
prorsus habeant, in quod ulla ullius homi-
nis studia conferantur; imo reperiri, qui
alto

alto id supercilio despiciant, fastidioseque aspernentur.

Quod si forte in caussas huius tam sinistri iudicii placeat inquirere, inter alias complures mox duæ offerentur, longo & per-
vicaci usu ita omnium oculis quasi animisque expositæ, ut alias quidem magis forte manifestas apertasque requirere, vix opus esse videatur. Sive enim consuetudinem respicias iniquissimorū eiusmodi censorum, ita fere comparatam esse, intelliges, ut quæ alios studia mira quadam felicitate excolere videant, ipsi vero neque assequi satis valeant, neque vel ad publicam utilitatem, vel ad propriam nominis famam referre posse, imbecillitatis suæ conscii; sperent, ea tanquam a delicato ipsorum gustu aliena fastidiant, ipsaque adeo hæc humaniorum litterarum studia invidiose contemnant. Sive consideres deinde ipsum vitæ genus horum hominum, eiusmodi eos elegisse deprehendes, in quo quæstui quam maxime inservire, propriæque utilitati studere, plurimum licet: unde facile fiat, ut, cum Humanitatis studia, quorum dulcedinem ne primis quidem labris unquam gustarunt, ingenua maxime, neque ullum ad quæstum nundi-

na-

nationemque literariam comparata esse, advertant, ea quidem vituperare, quam laudare, à cultura eorum & se & alios avocare, quam in iis studia sua operamque ponere, malint.

At enim vero quam iniqua hæc sint iudicia, & à quam male affectis animis profiscantur, quilibet prudentiorum facile intelligit. O utinam vel leviter gustassent eiusmodi contemtores dulcedinem harum literarum, & vel rudimenta, ut par est, attigissent, forte honorificentius multo de iis sentirent; utinam ipso facto experti essent, quantum eæ momentum conferant ad melius solidiusque excolenda alia studiorum genera, idque fortasse ipsum, quod sibi palmarium constituerunt; spondere ausim, honorabilius illis pretium eos statuturos, & quantum his studiis antea detrudere ac derogare sunt ausi, tantum laudis præstantiæque, tantamque, imo infinite maiorem utilitatem illis ultro attributuros esse.

Profecto longe alia mens fuit Veterum, aliaque iudicia de his ipsis studiis; quæ ex antiquis, quæ vetustas nobis non invidit, monumentis, non sine maxima animi volupta-

luptate licet cognoscere. Tantus sane non potest esse contemptus, quo huius sæculi homines nonnulli, nimis illi quidem iniqui rerum existimatores, Humanitatis studia prosequuntur, quantum olim fuit pretium, quantusque honor, quem passim illis tributum habitumque fuisse, legimus. In his literis quo quisque magis excellebat, hoc maiores dignitates ipsi licebat sperare, adeo, ut plerique florem suum famamque iis pene solis debere se faterentur.

Sed de hac ipsa re plenius copiosiusque dicendi mox erit occasio, cum mihi constitutum sit, exercitii causa, brevi quadam oratione de *premiis* differere, quibus Veteres illos ornare consueverunt, qui in Humanitatis studiis operam non infelicem collocarunt.

Atque ut hinc potissimum exordiar, unde deinceps magna lux, magnaque in reliquis facilius intelligendis, perspicuitas potest enasci; necessarium utique existimo indicare, quibusnam hæc ipsa humanioris doctrinæ studia finibus terminisque contineantur. Vbi quidem statim procul me abesse profiteor ab illorum iudicio, qui ea tam arctis limitibus circumscribunt, ut præter

exiguam quandam vocum verborumque evolutionem, & sterilia exponendæ dicendi rationis præcepta, aliaque minoris momenti exercitia, nihil ab homine meliorum literarum studioso requiri, sibi habent persuasum. Latius omnino patent laxioribusque terminantur spatiis humaniores literæ, quam ut tam angustis includi circulis se patiantur; adeo ut, cum alii plerique omnes Eruditi in uno aliquo disciplinarum genere studia operamque suam ponere soleant, reliquis nonnisi rarius in auxilium vocatis; ille, qui humanioribus artibus operam suam impendit, in singulis non leviter tinctus, sed paullo altius versatus, & a non contemnendis cuiusque illarum præsiidiis instructus sit, necesse habeat. Neque vero hæc ipsa alia, quam externa sunt subsidia, nec omnem horum studiorum ambitum absolvunt, quæ aliis rebus occupantur, quas singulas hic enumerare vix vacat, potiores tamen brevibus indicare, consultum videtur.

Eorum itaque, qui studia, quæ ab humanitate nomen acceperunt, excolunt, profitenturque, cum multa alia sunt, tum hæc præcipua quædam munia habentur, ut primo

mo

mo quidem Linguarum usitatissimarum, harumque potissimum, quibus omnis liberalior doctrina & olim est tradita, & hodie propinatur, quæque vinculum quoddam veluti sunt Eruditorum, non vulgarem habeant notitiam, earumque rationes, indolem, fata, & quæ alia huc referri possunt, ita probe calleant, ut ad alia munera haud paullo graviora, quam maxime ornati instructique accedant. Interpretandi nimirum illis porro sunt scriptores quarumcunque ætatum, qui his ipsis in linguis sua scripserunt, inque his cum primis ii, quos vetustas nobis superesse voluit, quosque recentior ætas in dicendo scribendoque sibi maxime in exemplum proponit. Hi ipsi cum satis fideliter in plerisque locis explicari nequeant, nisi rituum & formularum, quæ eo tempore obtinuerunt, bene narus sit interpretes; facile hinc intelligi potest, præcipuam eius curam in hoc quoque versari debere, ut antiquitatis cuiusque generis non proletariam sibi acquirat cognitionem, ut critices Historiarumque studia familiaria sibi reddat. Sed nec minorem Poëseos rationem humanioris literaturæ cultor habeat, necesse est. Ecquem

H h 2

enim

enim fugit, veteribus in more positum fuisse, ut elegantissima vivendi præcepta, & rerum in orbe gestarum memoriam versibus commendarent, quarum cognitio hodieque mirum quantum est necessaria. Hinc liquido apparet, quanto in pretio Poeticæ studium ab illo haberi debeat, qui harum literarum studiosum se profiteretur. Denique, ut ne diutius his immorer, palmarium quoddam munus in eo constituitur, ut literarum elegantiorum cultor Eloquentiæ genuinæ, quæ cogitationes verbis aptis, perspicuis ornateque inter se compositis docet exprimere, haud mediocrem impendat operam, quippe qua pæne sola plerique hæc studia hodie consueverunt metiri, haud secus ac ea olim quoque præcipua humaniorum studiorum pars fuit existimata, ut anima quasi reliquarum literarum hæc ipsa bene dicendi ratio merito quodam suo habeatur. At quis omnia literaturæ politioris genera recenscat, cum ex iis, quæ modo delibavimus, satis unusquisque intelligere queat, quinam fines sint horum, de quibus dissero, studiorum, & quam arduum illius sit munus, qui ætatem suam in illis terere in animum induxit.

I. Hinc

I. Hinc adeo neque mirum, sed omnino consentaneum esse videtur, magnum quoque his literis olim pretium fuisse constitutum, eosque insignibus præmiis honoribusque ornatos esse, qui in iis egregiam operam posuerunt. Quid? quod subinde reperti sunt Viri in excelso fortunæ fastigio collocati, qui adeo non ab his studiis alieni fuerunt, ut maximam temporis, quod ipsis a publicis negotiis vacuum erat, partem iis repetendis magnaque cum ipsorum voluptate excolendis, consecrarint. Non iam animus est, recentioris ævi exempla producere, aut ex antiquitate, omniumque populorum memoria Viros quosdam dignitate florentes hic recensere, quibus hæc studia admirabili oblectamento fuere. Ex sola Romanorum Veterum Historia admodum paucos nominabo, qui, quæ modo attuli, vera esse & omni dubio carere, suo ipsi exemplo abunde possunt comprobare. Prodeat itaque in medium *Scipio* ille, ast quantus Vir! qui ob insignem fortitudinem, & urbes in Africa extirpatas, Africanus est cognominatus; prodeat, & quanto in pretio humaniorum literarum studia earumque cultores ipsi fuerint, manifeste declaret. Hic

Hh 3

enim

enim Vir summus vel Paterculi iudicio, tam elegans liberalium studiorum omnisque doctrinæ & auctor & admirator fuisse perhibetur, ut Polybium Panatiumque, præcëlentes ingenio viros, domi militiæque secum habuerit, semperque inter arma ac studia fuerit versatus. Quid *Cato ille Maior*, Vir omnis ævi memoria clarissimus, cuius sapientia tanta fuit, quanta in homine intelligi potest? Nonne & ipsum, constat, literas, artes atque scientias maximi fecisse, probe scilicet narum, vel his ipsis fontibus sapientiam se suam acceptam ferre oportere? Quid alios præclaros Viros commemorem, *Iulium Casarem*, *Ciceronem*, aliosque, qui caput in Republica Romana extulerunt, & his studiis adeo fuere & delectati & dediti, ut ille quidem elegantissimos rerum ab se præclare gestarum Commentarios inter armorum strepitus ipse conscripserit, quos hodieque doctus orbis admiratur; hic vero his præsiidiis instructus, id tandem consecutus sit, ut Eloquentiæ & Eruditionis Princeps, eiusque Nomen non hominis, sed ipsius Eloquentiæ habeatur. Possem præterea facile longe plura exempla maximorum virorum hic cumulare, & eorum præ-

præcipue mentionem debitam finiicere, qui cum amplissimis regnis gubernandis præfuerint, harum maxime literarum studiis negotia graviora distinxerunt; nisi brevitatis & instituti ratio ad alia me progredi iuberet.

II. Apud plerasque moratiores gentes hunc morem iam inde ab antiquis temporibus obrinuisse, constat, ut venerationem debitam cum multis aliis signis testatam facerent, tum potissimum *titulis* illustrioribus, variisque honorificarum compellationum generibus invicem declararent. Quæ quo erant splendidiora, eo maiori plerumq; honori ducebantur, certioremq; auctoritatem promittebant. Sed nemo, opinor, antiquitatis priscarumque historiarum tam expertus erit, quin sciat, neque hoc honoris ornamentique genere bonarum artium Magistros fuisse destitutos. Loquuntur certe antiqua scriptorum monumenta, & tanquam rem minime omnium silentio prætermittendam commemorant illustres illas honorum significationes titulorumq; splendorem, quibus hi aliquando a Viris Principibus, quosque fortuna in altissimos dignitatum gradus evexerat, certatim quasi condeco-

488 *II. Oratio de præmiis, quæ olim bonis literis*
rati fuere. *Patrum, Præceptorum, Virorum ad-*
mirandorum, gloriosissimorum & immortalis fa-
ma, Illustrium Professorum, imo Divorum elo-
gia adeo illis non denegabant, ut his ipsis ti-
tulis honorificentioribus etiam post supre-
ma fata eos mactare non dubitarent. At-
enimvero videor mihi, Auditores, quodam-
modo sentire & ex signis non vanis collige-
re, quæ vobis, audita hac encomiorum com-
memoratione, cogitationes forte subnascan-
tur, qui vanitatem potius, & inanes ver-
borum sonos, quam illustria honorum or-
namentorumque signa in hac titulorum
pompa agnoscetis. Qua quidem in re, quod
neutiquam dissimulo, vobis me prorsus ha-
betis consentientem, cui repudianda magis,
quam temere affectanda vana huiusmodi
elogia videntur, quæ modestus quisque facile
declinat, & quæ, ceu firmiter persuasum
habeo, plerique veterum mansuetæ huma-
nitatis cultorum, quos hæc ipsa studia ad
modestiam mansuetioremque vitam maxi-
me informarunt, etiam cum ultro Viri Prin-
cipes se iis ornarent, lubentes dimissuri fue-
re. Interim si nihil aliud, hoc certe abunde
confirmabunt, nunquam non ingenuarum
artium, eorumque, qui has professi sunt,
hono-

honorificum fuisse nomen, & veneratione vel titulorum splendidiorum significatione declaranda, quam maxime dignum; unde necquicquam conquerendum, perperam istiusmodi Elogia ad posteritatis memoriam in veterum scriptis extare.

III, Sed non substitit honor ille poli-
tioris doctrinæ cultoribus attributus intra
hos titulorum elogiorumque cancellos; su-
persunt & multa alia illius documenta,
haud paullo illis maiora illustrioraque. Con-
stat inter omnes, atque hodiernum passim
licet observare, non maius ingenii laboris-
que præmium, nullumque præstantiorem
doctrinæ fructum Viros eruditos reputare,
neque ampliorem operarum gloriam solere
expetere, quam si videant, ingenii sui mo-
nimenta a Viris laudatis approbari, plau-
sumque & gratulationes doctiorum pro-
mereri. Quin multo maxima laboris sui
præmia tunc sibi acquisivisse videntur, quan-
do scriptis suis etiam a Viris in eminentissi-
mo fortunæ humanæ fastigio collocatis,
pretium aliquod statui, & sumptibus ma-
gnificis vel provehi, vel comparari vel orna-
ri denique, animadvertunt. Vtrumque ho-
norem & prisca ævi Doctoribus nostris ob-
tigit.

tigisse, certa Scriptorum auctoritate comprobatur. Quis enim, quæso, est, quem fugiat, vix maius olim honoris genus extitisse, quo docti eorum labores excipiebantur, quam Recitationes illas solennes, in theatris modo, forisque, modo in Athenæo ipso aliisque locis splendidioribus, magna Auditorum frequentia institutas, in quibus bonarum literarum cultores vel orationes suas carminaque, vel quævis alia ingenii doctrinæque specimina recitare consueverant. Quanta id solemnitate factum sit, facile est ad intelligendum, recitaturis coma barbaque pexa, pallio recenti, cum annulo, in quo gemma exsplendebat, atque fere ad maiorem elegantiam, pompam ostentationemque prodeuntibus. Profecto dici non potest, quam variis luculentisque signis auditores nunc inter recitandum, nunc post solemnem hunc actum, declamantibus, ob rem præclare gestam, applausum suum sint testati. Hic vidisses audientium alios vultu exporrectaque fronte ab blandientes, alios assurgentes, hilarique voce has approbationis lætitiæque plenas voculas: Bene, præclare, pulchre, recte, graviter, *σὸφῶς*, ingeminantes; Ibi hos conspexisses

xisses manibus applaudentes, illos subsaltantes corpusque circumagentes, istos recitanti suavissima oscula dantes; plurimos denique domum eum deducentes cognatisque eius gratulantes, & quovis modo gaudia sua contestantes, magna voluptate animadvertisses. Quid? quod ipsum *Neronem*, qui eum Imperii Romani gubernacula teneret, ab his studiis minime alienus fuit, vel *Suetonio* teste, instituisse constet, ut sibi plausus ex arte per varia genera darentur.

Quo loco autem identidem fere eorum, qui nomina sua liberalibus artibus dederunt, egregia scripta sint habita, nemini, credo, erit obscurum, possemque longe plurima luculentissimaque summorum Virorum exempla proferre, qui istis pretia sat magna constituerunt. Liceat mihi ex tanta eorum copia vel duorum mentionem iniicere, quæ vicem omnium facile explebunt. Ita gravissimis *Plutarchi Photiiq;* testimoniis confirmatur, unicam orationem *Isocratis*, cuius incredibilem Eloquentiæ vim tota olim Græcia admirata est, qua tamen iunioribus magis, in futurum Reipublicæ usum erudientis, quam civibus coætaneis profuit, aliquando a *Nicocle Rege* tanti fuisse æstimatam,

eam,

tam, ut viginti talentis eam redemerit. Hic honos Eloquentiæ Doctori obtigit, sed haud minorem Poëtæ sunt experti, quorum hoc loco non nisi Principem commemoro. Quare prodi omnium Poëtarum Coryphæe, sic enim te merito, *Virgili*, liceat cum omnibus appellare! prodi, & tui ordinis doctorum honorem illustrem jam splendidumque, magis nunc ampliusque vel tuo ipsius honore illustra! Nonne sex illi cum viginti versibus, quos in laudem Marcelli, Octaviæ, Augusti Sororis, filii, iam tunc quidem fato suo functi, præsentem Octavia, recitaveras, satis testantur de insigni hujus Principis clementissimæ munificentia? Nonne undecim, & amplius millia florenorum, quibus eos remunerata est, manifesto sunt indicio, quam eximii honores, opimæque præmia his artibus aliquando constiterint?

IV. Sed consulto a pluribus hujus quidem generis honoribus præmiisque recensendis me abstineo, quoniam non tam copiam, quam selectum eorum mihi existimo sectandum. Quare festinat potius oratio ad alia laudis decorisque signa enarranda, quæ antiquissimis temporibus humanioris

ris

ris disciplinæ studiosis cesserant. *Coronarum* iam ab ultima sæculorum memoria ad honores summos dignitatesque indicandas, frequentissimum fuisse usum, nullus fere est, ab historiarum monumentis tam alienus, qui nesciat. *Iis Regum, eorumque, qui summa Majestate effulgent, capita veluti consecrata, redimiri ornarique solere, neque hodie quisquam ignorat. At nec ab hoc, utut Regibus quodammodo peculiari honore, Viros ab ingenuarum literarum peritia commendatos, quondam exclusos, sed inter alia honoris signa, isto etiam Coronarum palmario ornamento condecoratos fuisse, ex genuinis monumentis certissimum habetur. Vnde dum præclare a Salustio, primo Historiæ Romanæ Scriptore, dictum jam olim est; tametsi haudquaquam par gloria sequatur scriptorem, & auctorem rerum, tamen & qui fecere, & qui facta aliorum scripsere, multos laudari: plane mihi veteres haud absurdum putasse videntur, par nonnihil honoris genus utrumque manere. Prisco enim ævo, si qui vel declamandi, vel recitandorum carminum gratia in publicum prodibant, ad amplificandum disciplinæ suæ decus elegantiamque*

que ostentandam, non solum coronis cincti-
iam enitebant, sed & re bene peracta, coro-
nis, quasi eruditionis eloquentiæque testi-
bus præmiisque ab auditoribus ornati, do-
mum revertebantur. Quam multos huius-
modi ornamentis, in eruditis ingeniorum
certaminibus honoratos viros, ista sapien-
tiæ antiqua sedes, Græcia tulit? quam mul-
tos illa florentissimæ Regionis pulcherrima
urbs Athenarum fovit, quæ prius imperii
sui, quam certaminum inter Eruditos finem
vidit; quos omnes brevitatis causa sciens
volensque prætereo, nonnisi duorum exem-
pla producturus. Te itaque nunc *Herodote*
compellare iuvat, qui Historiarum vere Pa-
rens vocaris, te testem hujus orationis pro-
ducere non dubito, quem satis constat in
publico solemnique, eoque Olympico, in-
geniorum conflictu, recitatis a te Historiis,
quarum ipse auctor extitisti, in præmium
laboris insigne, & gloriæ nullo ævo inter-
morituræ tesseram certissimam, publicam
Coronam, applaudentibus cunctis, repor-
tasse. Sed & te alloqui liceat, eloquen-
tissime *Theodectes*, qui magni magistri simil-
limus discipulus, & Isocraticæ facundiæ pro-
pagator dignissimus audis, te, inquam, al-
loqui,

loqui, & socium Herodoto forte haud invitum liceat adjungere. Tu ille ipse es, quem post decimum tertium de ingenii laude, tota spectante Græcia, cum aliis initum certamen, in victoriæ præstantissimum quasi trophæum, octo coronis condecoratum fuisse, certa monumentorum fide cognoscimus. Sed nec Historiæ Romanæ desunt exempla eorum dignissima, qui ob doctrinæ virtutisque gloriam coronas promeruerunt. Vel solus *Nero* Romanorum Imperator, magis quidem ob hanc ipsam ingenii felicitatem, quam pii prudentisque imperii laudem commendandus, satis de hac re testari potest, qui non acquiescendum sibi prius existimavit, quam ad Imperatoriam laurum, qua iam ante effulgebat, coronam facundiæ felicisque ingenii testem, optimis quibusque honesto certamine præreptam, adiungeret.

V. Audivistis varia hætenus & insignia præmiorum honorumque exempla, quæ, Studiorum, de quibus loquor, Doctoribus nullum olim præclaræ laudis genus defuisse, sat luculenter confirmant. Et vero facile quis credere queat, præter iam commemorata, alia honorum genera superesse nulla.

At-

At enim vero habemus, habemus, inquã, quæ magno etiam numero afferre numero, si id quidē nobis propositum esset, possemus: Liccat tamen uni alterique breviter percensendo adhuc immorari. In honorum perennisque famæ signis certissimis etiam *Statuas* (*) haberi, adeo inter omnes constare, arbitror, ut vix ullus dubio locus relinqui videatur. Sed tamen & eiusmodi monumenta singulorum fere, quibus humanioris disciplinæ circulus absolvitur, generum Magistris ut cujusque merita fuere comparata, vel ab
 univer-

(*) Conf. Guid. Pancirollus de Claris Legum Interpret. ex edit. Christ. Godofr. Hoffmanni, ICTi Cel. Lipsiæ 1721. 4t. mox ab init. & Cl. Heumanni Acta Philos. Tom. I. p. 686. sq. qui & ad Figrelii librum de Statuis Veterum provocat, nuper quoque à Ven. Sibero in Ecclesiæ Græcæ Martyrologio Metrico laudatum. Optandum hinc est, ut Cl. Colerus fidem suam proxime in Bibl. Theol. P. XXV. p. 48. datam liberet, qui fusiores huius libri Edmundi Figrelii, Succii, de Statuis illustrium Romanorum notitiam alibi se daturum promisit, addens, rarum eundem sibi que ad manum esse, & Holmiæ ex officina Io. Janssonii A. 1656. 8. prodiisse, neque in Thes. Antiquit. Rom. Græviano ac Sallengriano extare,

universa Republica, vel ab aliis viris in dignitate constitutis, olim fuisse erecta, historiarum documenta quasi certatim evincunt. Ita Poesi, nobilissimæ iuxta ac antiquissimæ arti, id honoris habitum quondam esse, luculentum *Ennii*, quem iure quodam suo Parentem latini carminis vocare convenit, exemplum testatur. Ipse Eloquentiæ olim Princeps, Cicero, venerabile bonarum artium cultoribus nomen, postquam, Archiæ Poetæ causam acturus, graviter copioseque de his ipsis studiis perorasset, minime omnium oblitus est, varia honorum præmiorumque genera, quæ nominatim huius liberalissimi studii Professoribus contigerunt, subinde recensere. Sigillatim *Ennium* Africano Superiori, refert, tam carum fuisse, ut in sepulchro *Scipiorum* statua ei e marmore constituta dicatur. Eloquentiam vero, donum divinitus veluti concessum, & humanioris doctrinæ splendidissimam nobilissimamque omnium partem, frequentatam hoc illustri honoris genere identidem fuisse, tot præsto sunt exempla, quot enarrare longissimum foret. Non iam de eloquentissimi *Theophrasti* facundissimo, & huius Magistri sui eximiam di-

cendi facultatem virtutesque præstantissimas exacte referente discipulo *Demetrio Phalereo* pluribus differam, cui *Cornelius Nepos* elegantissimus *Vitarum Excellentium Virorum* scriptor, trecentas, *Plinius*, sagacissimus ille diligentissimusque naturalium rerum commentator, trecentas & sexaginta statuas uno anno *Athenis* decretas erectasque esse, memoriæ prodiderunt. Nihil iam de *Gorgia Leontino* commemorabo, quem dignissimum facundissimi *Isocratis* Magistrum, concinnæq; & extemporalis orationis Principem, ab universo *Græcorum* populo, aurea, aliis inauratas accipientibus, in æde *Apollinis Delphici* statua, honoratum ornatumque scimus. Solius *Romanæ* gentis munificentiam hic prædicare lubet, qua factum est, ut & hoc, singulari certe, positorum monumentorum honore bonas artes earumque principem *Eloquentiam* ornaret. Neque enim non omnis posteritas grata quadam admiratione cognoscat splendidam prorsus illam inscriptionem, dignam omnino magnificentiæ *Romanæ* testem, quam affabre effictæ imagini incisam, præstantissimo Oratori, *Proæresio*, qui cum dicendi facultate sapientiæ studia felicissime coniunxe-

iunxerat, ubi in vrbis Romanæ gloriam laudemque elegantissime optimeque dixisset, in probatissimum doctrinæ, præmii- que testimonium dedicavit: REGINA RE- RVM ROMA PROAERESIO PHILOSOPHO ET REGI ELOQVENTIÆ. Ipsam vero adeo Grammaticam huiusque Doctores, veteri ævo, præclaro statuarum honore non indignos fuisse habi- tos, nisi aliunde, certe ex probatæ fidei scri- ptore Suetonio constaret. Hic etenim uti illustribus quondam Grammaticis spectatus præco obtigit, ita in eorum vitis enarran- dis identidem præmiorum quoque meminit, quibus merita eorundem ornata quodam- modo esse intelligebat. Certe præter sta- tuam, *Orbilio* olim positam, quam Bene- venti sat amplo tempore in Capitolio mon- stratam refert; alius debitam mentionem iniicit, in honorem *Verrii Flaccii*, illustris Professoris Grammatici, nepotum tandem suorum ab Augusto Imperatore Præcepto- ris constituti, cui solemne antea fuerat, pro- posita materia, præmioque, quod victor au- ferret, discentium ingenia, instar certantiū, exercere, Præneste in inferiore fori parte, col- locatæ. Sed quis non satis hinc intelligit, hoc etiam summo honore, non unum atq; alterum,

verum plerosq; literarum elegantiorum magistros aliquando fuisse affectos? Et quis non videt exinde, libereque argumentatur, prorsus rectam fuisse veterum sententiam, quando æquum quodammodo esse credebant, ut, quorum summis ingeniis, consiliorum ac virtutum, imo rerum, præclare a viris in excelsa fortuna conspicuis, gestarum, effigies expressæ politæque, quorumcunque monumentorum interitui obnoxiorum, honorem adæquarent, vel superarent potius; eorum etiam statuas & imagines, non quidem animorum, quæ ipsi sibi possent ingenii doctrinæque artibus extruere, sed corporum simulacra, ad seram posteritatis memoriam, virtutisque coronatæ exemplum, in illustri posita monumento, extare, illorumque fati superesse. (*)

VI. Magna mihi videor adhuc præmiorum honorumque præclaris ingeniis olim decretorum, genera recitasse; est tamen, ut credam, esse complures ex hoc spectabili Auditorum numero, quibus ea, quæ bonarum artium cultores, insigni, clementissimi Impera-

(*) Desid. Erasmo Roterodamo Statuam Roterodami esse positam, nemo ignorat.

peratoris, summisque laudibus condecorandi *Antonini Pii* munificentiae, in acceptis referunt, praemia, haud paullo maiora illustrioraque videbuntur. Huic enim immortalis gloriae Principi, demum, & iure debetur, quod illi ipsi Viri docti, omnium exactionum non modo tributorumque, sed publicorum etiam, quibus ceteri ferendis erant obnoxii, onerum libertatem atque immunitatem, posthac obtinere. Tuam vero Dive *Constantine*, Imperator gloriosissime indulgentissimeq; *Augustam Regiamq;* prorsus, & nonnisi summis Principibus propriam liberalitatem, incredibilemque clementiam, quis ulla dicendi copia, ullis laudum encomiorumque generibus digne satis ausit praedicare? Eam profecto & hodie gratissimo venerantur suspiciuntque pectore, quotquot nomina sua his literis dede-
runt. Tuæ enim illustri benignitati (*) suarum non modo fortunarum rerumque, cunctis vacuum oneribus, immunitatem; sed honorum quoque, sacrique quodammodo ordinis sui securitatem exoptatam, & nonnisi sub gravissimarum poenarum metu turbandam, lubentissime a se tribuen-
dam,

(*) vid. Pancirollus l. c. L. l. c. 86. 87. p. 69.

dam, intelligunt, quicumque huius tanti beneficii fructus experiuntur.

VII. Sed cur non huc quoque refero eorum exempla, quibus hæc maxime studia ad summos quosque in Republica honores adipiscendos viam muniverunt? Quot Viros splendidissimis dignitatibus florentes antiquitas nobis commemorat, quos nullis admodum, quam harum literarum præfidiis instructos, in quibus fastigiis ex qua mediocritate, summorum Principum indulgentia posuit? Quorsum arcessere iuvat illustria Frontonis, Aufonniique, doctissimorum Virorum, exempla, quorum alterum Antoninus, quem nullus unquam Imperator sapientia adæquavit, ex Præceptore Consulem fecit; alterum indulgentissimus Gratianus, summa in hunc suum Magistrum hortante clementia, in Sella Curuli, gloriosa scilicet honoris sede, collocavit. Ut iam nihil de Quintiliano aliisque dicam, ex quibus ille consularia per Clementem ornamenta fortitus, honestamenta tamen nominis potius videtur, quam insignia potestatis habuisse. Quin & inde multum honoris ad horum studiorum Doctores accesserit, dubitari non debet, quod, Tranquillo locupletissimo

si mo teste, eorum scholas, a claris quibusque viris frequentatas fuisse, imo nec Principes declamandi exercitia detrectasse, constet, utne eorum, in dignitate olim viventium, mentionem virorum hic faciam, quos non puduit, humanioris doctrinae cultorum contubernia inire.

Satis mihi iam dixisse videor, **Auditores**, de eximiis honoribus præmiisque, quibus vetustas bonarum artium studia, horumque Magistros affecit, ut inde luculenter nunc pateat, quodnam iis aliquando pretium, & quam honorificum, fuerit constitutum. Est sane, cur prorsus persuasi simus, magna identidem auctoritate, magnis honoribus, magnis denique fortunis opibusque, vixisse veteres politioris elegantiorisque literaturæ, imo omnis eruditionis **Doctores**. Neque est, quod quisquam hic obiiciat persecutiones nonnullas, quibus hæc studia, eorumque Professores, interdum fuere obnoxii. Ponamus, lata aliquando Romæ Senatusconsulta de exigendis vrbe Philosophis & Latinis Rhetoribus, fuisse; ponamus, non his solum temporibus nimis adhuc rudibus, necdum Græca doctrina expolitis, verum etiam postea, quam bonarum ar-

tium cultura, excultos quoque & liberales hominum mores animosque effecit, hæc fata has literas experta esse; ponamus Domitianum aliquem, nimis illum quidem inhumanum ac crudelem Tyrannum, doctos viros Roma Italiaq; profus submovisse; nihil hæc omnia derogabunt pretio honoriq; ab aliis vel gentibus, vel Viris summis humaniorum disciplinarum Magistris habito; calamitates istæ fuerunt, quibus pro corrupto nonnunquam sæculorum more, doctrinarum studia fuere exposita, & a quibus nec hodierni nostri Eruditi, sæpe, proh dolor! immunes habentur. Quæ cum ita sint, illibatus semper prisco ævo mansit politionum studiorum honor, eorumque pretium tantum, quantum utinam hoc nostro tempore illis statuerent, qui eruditorum nomen ex vero tueri cupiunt. Sed ubi sunt hodie Mæcenates, qui veterum exemplo has literas provehunt? ubi sunt eorum Cultores, qui tanto, ut olim eas studio ardoreque tractant. Hinc adeo nec mirum est, tam raro hodie inveniri, qui illis tot honores, tot præmia, tantasque dignitates immunitatesque decernunt. O ergo quantum fane interesset Reipublicæ eruditorum,

torum, ut his humanioribus studiis pristinum decus referretur, pristinum pretium statueretur, pristinus denique honor obtingeret! Sed bono nihilominus estote animo, quotquot harum literarum, quarum præstantia perpetua est, vel periti dextrique Doctores, vel strenui indefessique cultores auditis! reservata tamen & hodie vobis præmia sunt luculenta, reservati honores, muneraque splendida, quibus vel iam fruimini, vel quæ certo vos tandem expectant: nam etsi parvus est hodiernorum Mæcenatum numerus, sunt tamen, qui & his studiis suum adhuc pretium habere didicerunt. Floreant modo vigeantque perpetuo hæ literæ, sine quibus nemo ad res paullo maiores gerendas satis ornatus potest accedere; neque ulla sit facile literaria civitas, in qua cæ prorsus conticescant, sed, quod unice omnium adhuc exoptamus, felix ubique carum cultura vigeat, floreat, perennet. (*)

(*) Confer elegantissimam præfationem, quæ tota huc pertinet, quam Vir Cel. Christ. Gotl. Schwarzius Miscellaneis Politioris Humanitatis præmisit. Cæterum observationes quasdam ad hanc orationem dabit sequens Sectio

III.

ADDITAMENTVM AD PRAE-
cedentem Orationem, aliaeque
annotationes.

QVONIAM superiori orationi passim quædam inspersa sunt, quæ fide auctorum priscorum nituntur, non abs re esse putavi, nonnulla huc pertinentia antiquorum pariter ac recentiorum loca afferre, & aliqua addere, quæ supra omissa sunt. P. 475. sq. unius tantum *Jac. Facciolati* ad Humanitatem Orationis cura Io. Ge. Walchii recusa, mentionem inieci, binas vero eiusdem de eodem argumento, a Walchio recensitas, & præfationibus instructas esse, Kappius loco supra p. 475. cit. in præf. pag. b. 3. b. commemorat, qui & P. I. num. X. p. 287. sqq. *Petri Burmanni* in Humanitatis studia Orationem, a nobis quoque p. 476. adductam, repetiit, eamque bis in Belgicum idioma translata esse, perhibet, atque de fatis eiusdem orationis lectores ad Io. Gotl. Krausii *Novaliter. Germ. A. 1720. p. 314. 376. 443. 823. 826.* remittit. Nescio, qui factum sit, ut hæc ipsa oratio in indice primo collectionis

tionis